

НАТАЛКА ПОЛТАВКА

Опера малоросійська¹ на 2 дії

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Возний² Тетерваковський.

Горпина Терпилиха³ — літня вдова.

Наталка — її дочка.

Петро — коханий Наталки.

Микола — дальній родич Терпилихи.

Макогоненко — виборний⁴ села.

ДІЯ I

На сцені село понад Ворсклю⁵. Через сцену — вулиця українських хат, яка веде до річки, і на цій вулиці хата Терпилихи.

ЯВА 1

Наталка (*виходить з хати з відрами на коромислі, підійшовши до річки, ставить відра на березі, підходить до краю сцени і в задумі співає*).

№ 1⁶

Віють вітри, віють буйні, аж дерева гнуться;
О, як моє болить серце, а сльози не ллються. (2)

Трачу літа в лютім горі і кінця не бачу,
Тільки тоді і полегша, як нишком поплачу. (2)

Не поправлять сльози щастя, серцю легше буде,
Хто щасливим був часочок, по смерть не забуде. (2)

Єсть же люди, що і моїй завидують долі,
Чи щаслива та билинка, що росте на полі? (2)

Що на полі, що на пісках, без роси, на сонці?
Тяжко жити без милого і в своїй сторонці. (2)

Де ти, милий, чорнобривий? Де ти? Озовися!
Як я, бідна, тут горюю, прийди подивися. (2)

Полетіла б я до тебе, та крилля не маю,
Щоб побачив, як без тебе з гора висихаю. (2)

До кого я пригорнуся, і хто приголубить?
Коли тепер того нема, який мене любить. (2)

Петре! Петре! Де ти тепер? Може, де поневіряєшся в нужді та горі і проkliнаєш свою долю; проkliнаєш Наталку, що через неї утеряв притулок; а може (*плаче*), забув, що я живу і на світі. Ти був бідним, любив мене і за те потерпів і мусив мене оставити; я тебе любила і тепер люблю. Ми тепер рівня з тобою: і я стала така бідна, як і ти. Вернися до мого серця! Нехай глянуть очі мої на тебе іще раз і навіки закрийються...

ЯВА 2

Н а т а л к а і в о з н и й

В о з н и й. Благоденственного і мирного перебування! (*Убік.*) Удобная okazія предстала зділати о собі предложеніє на самоті⁷.

Н а т а л к а (*кланяючись*). Здорові були, добродію, пане возний!

В о з н и й. «Добродію!» «Добродію!» Я хотів би, щоб ти звала мене — тес-то як його — не више-пом'янутим ім'ярек⁸.

Н а т а л к а. Я вас зву так, як все село наше величає, шануючи ваше письменство і розум.

В о з н и й. Не о сем, галочко, — теє-то як його — хлопочу я, но желаю із медових уст твоїх слишати умилительное названіє, сообразное моему чувству. Послушай:

№ 2

От юних літ не знав я любові,
Не відчував возження⁹ в крові;
Как вдруг предстал Наталки вид ясний,
Как райский крин¹⁰, душистий, прекрасний;
Утробу¹¹ всю потряс;
Кров взволновалась,
Душа змішалась;
Настав мой час!
Настав мой час; і серце все стонеть;
Как камень, дух в пучину зол тонеть.
Безмірно, ах! люблю тя, дівицю,
Как жадний волк младую ягницю.
Твой предвіщаєть зрак¹²
Мні жизнь дражайшу,
Для чувств сладчайшу,
Как з медом мак.
Противні мні Статут і розділи¹³,
Позви¹⁴ і копи¹⁵ страх надоїли;
Несносен мні Сингкліт¹⁶ весь бумажний,
Противен тож і чин мой преважний.
Утіху ти подай
Душі смятенной,
Моєй письменной,
О ти, мой рай!

Не в состоянні поставити на вид тобі сили любові моеї. Когда би я іміл — тее-то як його — столько язиков, сколько артикулов в Статуті ілі сколько зап'ятих в Магдебурзьком праві¹⁷, то і сих не довліло би на восхваленіє ліпоти¹⁸ твоєї! Єй-ей, люблю тебе до безконечності.

Н а т а л к а. Бог з вами, добродію! Що ви говорите! Я мови вашої в толк собі не возьму¹⁹.

В о з н и й. Лукавиш — тее-то як його — моя галочка! І добре все розумієш. Ну, коли так, я тобі коротенько скажу: я тебе люблю і женитись на тобі хочу.

Н а т а л к а. Гріх вам над бідною дівкою глумитися; чи я вам рівня? Ви пан, а я сирота; ви багатий, а я бідна; ви возний, а я простого роду; та й по всьому я вам не під пару.

В о з н и й. Изложеніє в отвітних річах твоїх резони²⁰ суть — тее-то як його — для любові ничтожні. Уязвленне частореченною любовію серце, по всім божеським і чоловічеським законам, не визнає ні на породу, ні на літа, ні на состояніє. Онає любов все — тее-то як його — ровняєть. Рци²¹ одно слово: «Люблю вас, пане возний!» — і аз²², вишеупом'янутий, виконаю присягу о вірном і вічном союзі з тобою.

Н а т а л к а. У нас є приказка: «Знайся кінь з конем, а віл з волон»; шукайте собі, добродію, в гóроді панночки; чи там трохи є суддівен, писарівен і гарних попівен? Любую вибирайте... Ось підіть лиш в неділю або в празник по Полтаві, то побачите таких гарних, що і розказати не можна.

В о з н и й. Бачив я многих — і ліпообразних, і багатих, но серце моє не імієть — тее-то як його —

к ним поползновенія. Ти одна заложила єму позов на вічнії роки, і душа моя ежечасно волаєть²³ тебе і послі нишпорной даже години²⁴.

Н а т а л к а. Воля ваша, добродію, а ви так письменно говорите, що я того і не зрозумію; та і не вірю, щоб так швидко і дуже залюбитись можна.

В о з н и й. Не віриш? Так знай же, що я тебе давно уже — тес-то як його — полюбив, як тільки ви перейшли жити в нашеє село. Моїх діл околицності²⁵, возникаючії із неудобних обстоятельств, удерживали соділати признаніє пред тобою; тепер же, читая — тес-то як його — благость в очах твоїх, до формального опреділенія о моєй участі, открой мні, хотя в терміні, партикулярно²⁶, резолюцію: могу лі — тес-то як його — без отсрочок, волокити, проторов²⁷ і убитков получити во вічноє і потомственное владініє тебе — движимое і недвижимое імініє²⁸ для души моєй — з правом владіти тобою спокійно, безпрекословно і по своєй волі — тес-то як його — розпоряджать? Скажи, говори, отвічай, отвітствуй, могу лі бить — тес-то як його — мужем пристойним і угодним души твоєй і тілу?

Н а т а л к а (*співає*).

№ 3

Видно шляхи полтавськії і славну Полтаву,
Пошануйте сиротину і не вводьте в славу.

Не багата я і проста, но чесного роду,
Не стиджуся прясти, шити і носити воду.

Ти в жупанах і письменний, і рівня з панами,
Як же можеш ти дружитись з простими дівками?